

Zavičaj

prof.dr.sc. Zijad PAŠIĆ:

Uloga i značaj lokalnih razvojnih agencija, sa posebnim osvrtom na mogućnost njihovog organizovanja u Tuzlanskom kantonu

Šehzada SALIHBAŠIĆ:

Jedan pogled na finansijska tržišta i fiskalnu politiku u Bosni i Hercegovini

Muamera MUJČINAGIĆ:

Pregled zdravstvenog stanja stanovništva i karakteristična oboljenja na području opštine Gračanica u 1997. godini

Omer HAMZIĆ:

Likovi zavičaja:

Mujaga Rešidbegović – majstor

prof.dr.sc. Zijad PAŠIĆ

Uloga i značaj lokalnih razvojnih agencija, sa posebnim osvrtom na mogućnost njihovog organizovanja u Tuzlanskom kantonu

Uvodne napomene

U cijeloj Evropi i Sjevernoj Americi veliki broj lokalnih i regionalnih razvojnih agencija značajno podstiču lokalni ekonomski razvoj, naročito u posljednjih deset godina. Razvojne agencije se pojavljuju u procesu prevazilaženja industrijskih kriza u mnogim dijelovima industrijski razvijenog svijeta koje ponekad uzrokuju nezaposlenost i preko 25% aktivne radne populacije. Najčešće su u funkciji prevazilaženja negativnih posljedica brzih promjena na globalnom ekonomskom planu koje se reflektuju na ekonomije pojedinih država, regiona, opština i iziskuju njihovo brzo prilagođavanje tim promjenama. Bosna i Hercegovina je doživjela ogromnu ratnu destrukciju i zapala u najtežu ekonomsku krizu, čije će se posljedice još dugo osjećati. Jasno definisana strategija razvoja i regiona i Bosne i Hercegovine kao cjeline, jedan je od glavnih preduslova za brže prevazilaženje ekonomske krize, uz pomoć međunarodne zajednice, naravno.

Osnivanje i razvijanje lokalnih i regionalnih razvojnih agencija ili njima sličnih institucija i organizacija sigurno bi pospješilo sve te procese i

ubrzalo realizaciju već usvojenih ili budućih razvojnih programa i ciljeva BiH, odnosno njenih regiona.

Opći pojmovi o regionalnim i lokalnim razvojnim agencijama

Radi objektivnijeg sagledavanja uloge, značaja i mogućnosti organizovanja lokalnih razvojnih agencija na području Tuzlanskog kantona, dajemo odgovore na nekoliko sljedećih pitanja:

1. Šta je regionalna razvojna agencija?

Regionalna razvojna agencija je operativno tijelo koje identificira sektorske ili sveukupne razvojne probleme, biraajući metodologije za njihovo rješavanje i promovirajući projekte koji mogu maksimizirati rješavanje tih problema. Shodno tome, razvojna agencija mora imati naglašene veze sa lokalnim i regionalnim vlastima, naročito kada je u pitanju rukovođenje, finansiranje i sl.

Regionalna razvojna agencija mora imati sljedeće pretpostavke: mora biti prihvaćena i mora naići na razumijevanje kod postojećih političkih struktura, mora pretvoriti u operacione projekte sve svoje ciljeve, koordinirati svoju strategiju sa postojećim regionalnim organizacijama, naći neophodne finansijske izvore za njenu baznu strukturu i implementirati nove projekte, osigurati autonomiju u donošenju vlastitih odluka u interinstitucionalnom regionalnom

okviru, mora osigurati snažnu odlučnost svog tehničkog osoblja kako konkretni rezultati ne bi izostali.

2. Gdje se organizuju regionalne razvojne agencije?

U principu, mogu se organizovati u bilo kojoj vrsti regije (industrijskoj, urbanoj, ruralnoj, kombinovanoj itd). U svakom slučaju, korisno je imati u vidu sljedeće parametre: bročano dovoljnu populaciju, potencijal u preduzećima i poduzetnicima, kvalifikovanu radnu snagu, konsenzus o regionalnoj (lokalnoj) razvojnoj strategiji i strukture koje definišu regionalnu oblast za razvoj.

3. Vrste regionalnih razvojnih agencija

Poznata su četiri tipa tih agencija: 1. agencije koje uspostavljaju centralne državne vlasti (Vijeće ministara BiH npr); 2. agencije koje egzistiraju unutar općinskih i kantonalnih vlasti; 3. agencije koje su uspostavljaju općinske i kantonalne vlasti i 4. nezavisne agencije, organizovane u javnim i privatnim partnerskim odnosima.

4. Ciljevi regionalnih razvojnih agencija

Najčešće jedini, ali najkompleksniji cilj razvojnih agencija je ekonomski razvoj određene oblasti. Ovo uključuje granske i regionalne planske ciljeve s jedne strane i pomoć preduzećima s druge, što sve skupa vodi bogatstvu jedne regije ili njenom uspjehu. Ti se ciljevi mogu svrstati u sljedeće dvije grupe: 1. konsultacija i kooperacija sa lokalnim akterima i 2. komplementarnost i razvoj djelovanja između akcija i obaveza takvih lokalnih aktera.

Većina razvojnih agencija ima jake veze sa lokalnim i regionalnim vlastima. Takve veze često prevazilaze jednostavan odnos osnivača i "finasijera" s jedne i takozvanog "davaoca usluga" s druge strane, već se baziraju na trajnost i postojanost takve institucije i njenih funkcija. Fokusrirajući svoju aktivnost na razvojne probleme, agencija, u principu, treba da se promovira u tijelo koje će biti u stanju da ostane daleko od političkog rivalstva i političkih ambicija. Partneri treba da gledaju na agenciju kao na neutralan subjekat.

5. Zadaci i aktivnosti najvećeg broja regionalnih razvojnih agencija u Evropi

- a) **Zadaci:** *autohtoni razvoj, servisi preduzećima, servisi lokalnim i regionalnim vlastima, treninzi, internacionalne akcije;*
- b) **Aktivnosti:** *konsultacija i asistencija postojećim preduzećima, konsultacija i asistencija u stvaranju preduzeća, ekonomske ili sektorski određene studije, baza podataka o lokalnim preduzećima, registratori i fajlovi o postojećim nekretninama, savjeti o učešću na sajmovima i promocijama, konsultacije u odnosu na transfer znanja i tehnologija, te kooperacija među preduzećima, restrukturiranje preduzeća u krizi, savjetovanje lokalnim zajednicama.*

Nema realnog razvoja bez lokalne komunikacione strategije. Stoga informacije o razvoju treba da budu redovne, konkretne i da korespondiraju sa realnim izazovima koje se kao

takve razmatraju u lokalnom kontekstu: zapošljavanje, usluge, ekonomske aktivnosti, edukacija...

Potrebe i mogućnosti uspostavljanja lokalnih razvojnih agencija na području Tuzlanskog kantona

Agencije koje djeluju unutar općinskih i kantonalnih vlasti su, prema evropskim iskustvima, očigledno bliske lokalnoj realnosti, ali njihova vlastita zavisnost od birokratskih faktora pokazuje tendenciju da ih transformiše u slabije operativne organizacije. Kada općinske i kantonalne vlasti organizuju jednu agenciju, nezavisnu od njihovih struktura, tada ona može efikasnije djelovati, brže donositi odluke, a u isti mah biti manje zavisna od tih struktura.

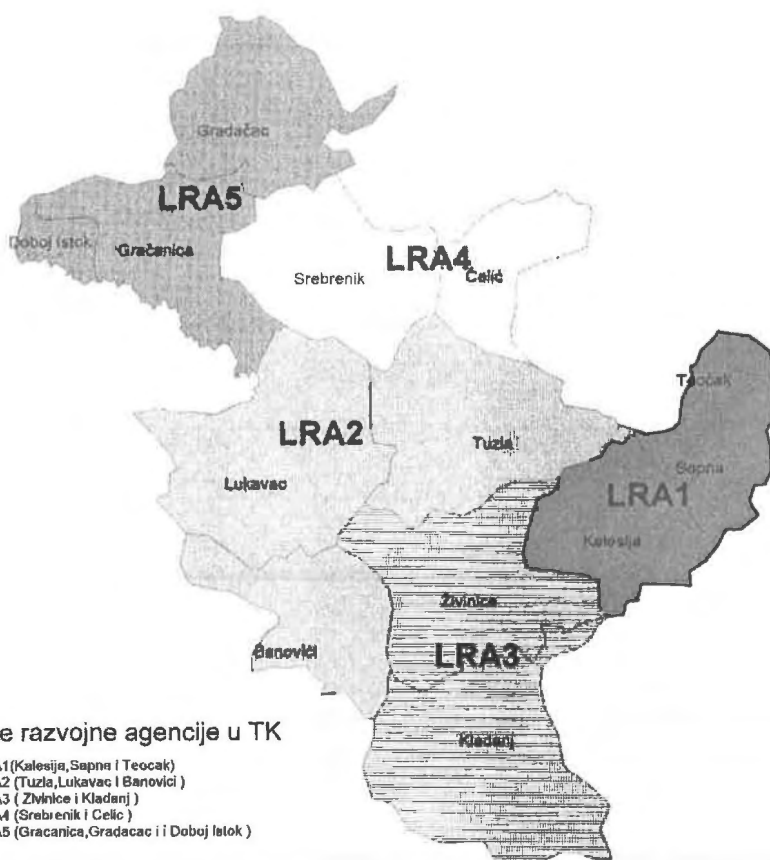
Javne i privatne agencije imaju, u većini slučajeva, mogućnost da kombiniraju javne i privatne interese i da u skladu s tim interesima kombiniraju metodologiju svog rada i svoje ciljeve. Imajući u vidu aktuelne ekonomske, političke i socijalne trendove kod nas, čini se da bi ovakvi modeli mogli biti najprikladniji. Drugim riječima, kombinacija institucionalnih kapaciteta javnog sektora sa operativnim sposobnostima privatnog sektora može biti stvarni alternativni model za implementaciju i promovisanje lokalnih razvojnih ekonomskih strategija.

Regionalna ekonomija svake oblasti, (pa i Tuzlanskog kantona) predstavlja dio nekog većeg ekonomskog sistema, odnosno prostora. Na tim većim

ekonomskim prostorima, određena područja karakteriziraju prednosti koje imaju zahvaljujući specijalizaciji zasnovanoj na autohtonom potencijalu, organizovanom oko jednog ili više sektorskih centara, resursa – koje nemaju druga područja i sl. Polazeći od ove činjenice, jedan od mogućih modela organizovanja razvojnih agencija na Tuzlanskom kantonu pret-

postavlja mrežu tih institucija koju bi činila jedna regionalna i 5 lokalnih razvojnih agencija:

- Regionalna razvojna agencija Tuzlanskog kantona (RRA-TK).
- Lokalna razvojna agencija broj 1 (LRA - 1) za teritorije opština Kalesija, Sapna i Teočak,
- Lokalna razvojna agencija broj 2 (LRA - 2) za teritorije opština Tuzla, Lukavac, Banovići,
- Lokalna razvojna agencija broj 3

- (LRA - 3) za teritorije opština Živinice i Kladanj,
- Lokalna razvojna agencija broj 4 (LRA - 4) za teritorije opština Srebrenik i Čelić i
 - Lokalna razvojna agencija broj 5 (LRA - 5) za teritorije opština Gračanica, Gradačac i Doboj Istok.

Dugoročno gledano, ovakav model mora biti baziran na izgradnji jedne sveobuhvatne strategije koja će ponuditi nove ciljeve (razvojne alternative) za budućnost svake od 5 regija unutar Kantona. Teritorija opština Kalesija, Sapna i Teočak, za koju bi se formirala Lokalna razvojna agencija br 1 (LRA-1), ima postojeću ukupnu strukturu, a prije svega privrednu, potpuno drugačiju od, naprimjer, područja Tuzle, Lukavca i Banovića koje bi pokrivala Lokalna razvojna agencija br. 2

(LRA-2). Dok će LRA-1 imati zadaću da na svom području uspostavi novu privrednu strukturu, najvjerojatnije iz sektora proizvodnje hrane, Lokalna razvojna agencija br. 2 (LRA-2) za teritorije opština Tuzla, Lukavac, Banovići, će se susresti sa problemom otpuštanja viška radnika iz nekih poslovnih sistema (rudnika uglja, Holdinga "Soda so", Koksno-hemijskog kombinata Lukavac i dr.), te potrebu rješavanja specifičnih problema izazvanih zatečenom, sada možemo kazati, nepovoljnom privrednom strukturom (velikotonažnom proizvodnjom). Takođe, postoje valjani argumenti za prijedloge ostalih razvojnih agencija u Tuzlanskom kantonu, pa i u Bosni i Hercegovini uopće.

Da bi uspješno obavile svoj posao, predložene lokalne razvojne agencije

morale bi biti poznate, korišćene i prepoznate u svom glavnom djelokrugu rada - usmjerene prema regionalnim i lokalnim akterima kao što su srednja i mala preduzeća i lokalne vlasti. Stoga svi pomenuti akteri moraju biti uključenu u značajan broj kratkoročnih akcija ili operacija na tom prostoru. Ove institucije bile bi tek početak dugoročnog razvojnog projekta kojeg čini stalna kombinacija različitih sistematskih pristupa potrebama navedenih prostora. Regionalna i lokalne razvojne agencije moraju pronaći svoje "vlastito tržište", kreirajući lokalne promjene koje je moguće postići jedino konkretnim operativnim rezultatima

